

**ANIMAL
RIGHTS**

Gedeputeerde Staten van Gelderland
Postbus 9090
6800 GX Arnhem

post@gelderland.nl

Betreft: zienswijze inzake ontwerpbeschikking Wet natuurbescherming – ontheffing vangkooi voor zwarte kraai in weidevogelgebieden

Uw zaaknummer: **2023-003174**

Amstelveen, 1 juni 2023

Geacht college,

Hierbij dienen wij, Stichting Fauna4Life en Stichting Animal Rights, een zienswijze in inzake de ontheffing die uw college voornemens is te verlenen aan Stichting Faunabeheereenheid Gelderland voor het vangen en doden van zwarte kraaien met vangkooien, waarbij tevens toestemming wordt verleend voor het gebruik van het geweer, lokvogels, lokgeluiden en lokvoer. De periode waarvoor de ontheffing zal worden verleend eindigt in 2029. De vogels mogen elk jaar worden gevangen in de periode van 1 maart tot 15 juli binnen en rondom de weidevogelgebieden in de regio's Arkemheen, Randmeerkust, Borculo-Neede en Beltrum, waarbij een bufferzone van 2 km geldt.

Belangrijke schade

Uit de tekst van de ontwerpbeschikking blijkt dat deze ontheffing is aangevraagd ter bescherming van weidevogels. Ontheffing wordt aangevraagd voor vier weidevogelgebieden, 'waarvoor is aangetoond dat minimaal 20% van de predatie op eieren uit pikschade bestaat'.

In de tekst van de ontwerpbeschikking staat dat lokale weidevogelgroepen de nestbescherming en de predatie monitoren. Gesteld wordt dat deze vrijwilligers een training krijgen om de verschillende nestpredatoren te herkennen. Uit de monitoring zou zijn gebleken dat 'pikschade' (meeuw/kraai) de meest voorkomende genoteerde predatie is van weidevogelnesten in Gelderland. Vervolgens wordt gesteld dat het kennelijk vooral om zwarte kraaien zal gaan, aangezien 'zeemeeuwen' slechts beperkt in de provincie voorkomen. Bovendien wordt gesteld dat bekend is dat zwarte kraaien kleinere dieren of eieren eten en daarom wordt ingeschat dat de kans dat kraaien weidevogeleieren roven het grootst is.

Wij merken op dat de voorgaande conclusie veel te snel wordt getrokken. Allereerst wordt aangegeven dat wordt gekeken naar 'pikschade' en dat daarbij alleen of meeuw of kraai als dader kan worden aangewezen. Dat is niet correct. Wij weten niet wat precies met 'pikschade' wordt bedoeld, maar als het gaat om eieren die zijn 'aangepikt' ofwel waar een gat in is gemaakt, dan merken wij op dat wanneer eieren in een nest worden gevonden die

zijn beschadigd, dit vrijwel zeker geen zwarte kraai is geweest. Wanneer een zwarte kraai een nest vindt, zal de vogel over het algemeen een heel ei meenemen, om het elders op te eten. Een zilvermeeuw daarentegen neemt, als hij een nest heeft gevonden, de eieren meestal niet mee maar eet ze ter plekke op.

Uit het feit dat wordt gesproken over pikschade, dat de sporen van predatie door kraai en meeuw als vergelijkbaar worden beschouwd en dat wordt gesteld dat aangetroffen kapotte eieren wel het werk zullen zijn geweest van kraaien, omdat er daar veel meer van voorkomen in de provincie, merken wij op dat deze ontheffing is gebaseerd op zeer onwetenschappelijke en zelfs dubieuze gegevens.

Vervolgens wordt verwezen naar de cijfers met betrekking tot gepredeerde weidevogellegfels van 2009 tot en met 2022, waaruit zou blijken dat het totale predatieverlies door vogels is toegenomen. Zoals wij hiervoor al hebben aangegeven, wordt kennelijk veel predatie ten onrechte aan zwarte kraaien toegeschreven. De gepresenteerde predatiepercentages vormen dan ook geen bewijs voor de stelling dat er een noodzaak is om zwarte kraaien te bestrijden ter bescherming van weidevogels.

Wij wijzen tevens op het volgende. Dat zwarte kraaien wel eens een ei opeten, is een natuurlijk gegeven en betekent niet dat er sprake is van 'schade aan fauna' zoals bedoeld in de wet. In de tekst wordt gesteld dat de pikschade door kraaien in de genoemde gebieden minimaal 20% zou bedragen. Op geen enkele manier wordt aangegeven waar dit percentage op is gebaseerd, ofwel waarom een percentage van 20% van de totale predatie als schade aan de fauna zou kunnen worden beschouwd.

2

Wij verwijzen naar een recent rapport getiteld 'Weidevogels en predatie: een literatuuroverzicht'¹ In de samenvatting van dit rapport staat dat intensivering van de landbouw de afgelopen decennia in heel Europa de hoofdoorzaak van de afname van boerenlandvogels is.

Met betrekking tot predatie staat in dit rapport onder andere het volgende:

"Voor het beoordelen van de betekenis van predatie is het niet genoeg om te weten of de predatie groot of klein is. De betekenis moet worden afgemeten aan de mate waarin predatie voldoende reproductie in de weg staat of verantwoordelijk is voor verandering van de populatie. Een hoge predatiedruk op nesten kan bijvoorbeeld gecompenseerd worden door een grote kuikenoverleving, zodat toch nog voldoende jongen vliegvlug worden om de populatie in stand te houden. Dit is met name mogelijk bij relatief lang levende vogels zoals steltlopers, die al gauw een jaar of vijf oud worden. Ze hoeven over hun hele leven maar twee jongen voort te brengen, zodat ze een jaartje met minder reproductie wel kunnen hebben. Studies die het effect van predatie in verschillende broedfasen (nesten, kuikens) kwantificeren en de betekenis in de totale reproductie (aantal vliegvlugge jongen per paar) en/of voor toe- of afname van de populatie onderzoeken, zijn schaars." (Pagina 37/38)

Het percentage dat voor zwarte kraaien wordt genoemd, zegt dus in feite helemaal niets.

¹ https://www.researchgate.net/publication/280099174_Weidevogels_en_predatie_een_literatuuroverzicht

In de samenvatting van dit rapport staat met zoveel woorden dat predatie op kuikens het belangrijkste knelpunt lijkt te zijn, meer dan nestpredatie en predatie op volwassen vogels. Uit de tekst van de ontwerpbeschikking blijkt dat in de onderhavige gebieden alleen naar de nestpredatie is gekeken. De overleving van de kuikens zegt echter veel meer over het broedsucces dan het aantal nesten.

Dit wordt bevestigd in een Sovon-rapport getiteld 'Predatie bij weidevogels'²

Hierin staat:

"Het effect van de verschillende verliesoorzaken op het totale reproductiesucces werd berekend door telkens één verliesoorzaak (virtueel) uit te sluiten en het broedsucces te herberekenen en te vergelijken met de gemeten waarde. Uit deze berekeningen bleek dat in de meeste gebieden predatie van kuikens (met name door vogels) de verliesoorzaak was met het grootste effect op het totale broedsucces. Predatie van nesten had doorgaans veel minder effect, vergelijkbaar met andere verliesoorzaken in die fase."

Op geen enkele manier is aangetoond dat predatie door zwarte kraaien in de genoemde weidevogelgebieden verantwoordelijk is voor een verlaging van het broedsucces van de aanwezige weidevogels.

In de tekst wordt verwezen naar een onderzoek van Altenburg & Wymenga in Overijssel³. Gesteld wordt dat uit dat onderzoek (rapport 2236) zou blijken dat 'pikschade middels cameravallen voor 100% te herleiden was naar de zwarte kraai'. In dit rapport wordt het woord pikschade echter helemaal niet genoemd. Bovendien bleek in dat rapport dat vossen een aandeel hadden van 70% in de predatie van legsels en steenmarter en zwarte kraai volgden met beiden 10%. In dat rapport wordt aangegeven dat de zwarte kraai slechts een bijrol speelde. Afgezien daarvan ging het om andere gebieden dan de gebieden die hier aan de orde zijn, zodat een dergelijk onderzoek sowieso niet kan worden gebruikt als onderbouwing voor de onderhavige ontheffing.

Alternatieve oplossing

Afgezien van het voorgaande is een voorwaarde in de Wet natuurbescherming (Wnb) dat er geen andere bevredigende oplossing voorhanden is.

Gesteld wordt dat de provincie meerdere maatregelen neemt ter ondersteuning van de weidevogelpopulaties. Aangegeven wordt op welke maatregelen wordt ingezet. Op geen enkele manier wordt aangegeven hoe de situatie nu is in de aangewezen gebieden en of de omstandigheden en het landgebruik is aangepast aan de wensen en behoeften van de weidevogels. Gesteld wordt alleen dat de reeds ondernomen maatregelen onvoldoende zijn om de verslechterde staat van instandhouding te keren. Vervolgens wordt geconcludeerd dat bestrijding van zwarte kraaien daarom noodzakelijk zou zijn.

² https://www.sovon.nl/sites/default/files/doc/Rapporten/Predatie%20bij%20weidevogels_rap2005_11.pdf

³ <https://www.collectiefnoordwestoverijssel.nl/wp-content/uploads/2018/01/Predatie-en-predatoren-bij-weidevogels-Noordwest-Overijssel.pdf>

Dit is niet correct. Uit het feit dat het broedsucces van de weidevogels in Gelderland te laag is om de populaties in stand te houden, laat staan dat er sprake is van herstel, blijkt dat de situatie in de broedgebieden nog steeds niet op orde is.

Wij wijzen in deze op het Sovon-rapport 'Boerenlandvogels en predatie: een update van de huidige kennis'⁴ Hierin wordt aangegeven dat predatiebeheer altijd maatwerk moet zijn en dat de impact van predatie sterk afhangt van de context van het gebied. In dit rapport wordt met nadruk aanbevolen om 'een aantal stappen/vragen te doorlopen met als doel om vast te stellen of er sprake is van een probleem, wat daarvan de oorzaak kan zijn, welke interacties er mogelijk spelen met andere factoren en welke maatregelen dan het beste kunnen worden toegepast.' (Pagina 32)

Op de pagina's 32 en 33 worden de verschillende stappen beschreven:

- De eerste stap is bepalen of er sprake is van een goed weidevogelgebied.
- De tweede stap is om te bepalen of de habitatkwaliteit op orde is.
- De derde stap vergt een gestandaardiseerde monitoringopzet om de weidevogelstand en de reproductie te kunnen vaststellen.
- De vierde stap is het bepalen van de predatordichtheid en – identiteit. Voor dit onderdeel zal een goede, gestandaardiseerde opzet voor het vaststellen van predatordichtheden en – identiteit moeten worden ontwikkeld. Een aantal van de methoden is al beschreven in hoofdstuk 5. Lastig blijft dat voor sommige predatoren geen eenvoudige methoden mogelijk zijn. Het objectief vaststellen van eventuele 'daders' bij nesten kan bijv. door onderzoek met cameravallen. Dit garandeert dat elk gebied op dezelfde wijze zal worden beoordeeld. Het vaststellen van de activiteit van bepaalde predatoren in een gebied is in ieder geval goed uit te voeren voor Vos en vogels (Mason et al. 2018). Voor marterachtigen zijn alleen behoorlijk arbeidsintensieve methoden voorhanden. Ondanks dat kan het toch noodzakelijk zijn deze methoden in een gebied toe te passen. Zoals Nicoll & Norris (2010) al hebben laten zien is het in beeld brengen van het hele scala aan predatoren essentieel om de impact van een predator vast te leggen.
- De laatste stap (welke maatregelen te treffen) is onderdeel van vervolgonderzoek. Maar zoals in hoofdstuk 6 al beschreven, bestaan er al verschillende manieren om de aanwezigheid van predatoren te beperken. Hoe effectief die zijn, is vaak nog onderwerp van discussie en/of onderzoek.

In dit rapport staat ook het volgende:

"Uit deze studie blijkt dat alleen aanpakken van de predatoren vrijwel nooit zal leiden tot het gewenste effect op de stand van boerenlandvogels. Met name goede inrichtings- en beheermaatregelen zijn cruciaal voor een goede vogelstand. In het geval van weidevogels zijn bijvoorbeeld het vergroten van de openheid, het verhogen van het waterpeil en het creëren van kruidenrijk grasland in het gebied maatregelen die veel kunnen opleveren. Openheid beperkt het aantal aanwezige predatoren en vergroot het broedgebied voor weidevogels. Verhogen van het waterpeil levert een vertraagde groei van de vegetatie op, waardoor vogels langer gebruik kunnen maken van deze graslanden om in te broeden en de jongen op te laten groeien. De vegetatie wordt

⁴ https://www.sovon.nl/sites/default/files/doc/rap_2018-31_eindrapportage-predatie-boerenlandvogels-2017_0.pdf

hierdoor ook diverser van samenstelling, waardoor het voedselaanbod voor de verschillende weidevogels verbeterd. Daarnaast leidt een hoger waterpeil ook tot minder predatie doordat alternatieve voedselbronnen als muizen zich meer naar de droge delen in het gebied zullen verplaatsen en zo de predatoren meelokken naar die gebieden.” (Pagina 34)

Hieruit blijkt dat als er maatregelen worden genomen om de kwaliteit van een gebied voor weidevogels te verbeteren, de omvang van de predatie kan afnemen, aangezien de omstandigheden voor predatoren dan zullen verslechteren. Zolang deze gebiedsmaatregelen nog niet (allemaal) zijn genomen en deze gebieden dus nog niet (volledig) voldoen aan de eisen die weidevogels daaraan stellen, kan er niet worden overgegaan tot meer ingrijpende maatregelen. Er is dan namelijk niet aangetoond dat de alternatieve maatregelen niet tot een bevredigende oplossing zullen leiden.

Uit dit rapport blijkt ook dat het essentieel is dat er een volledig beeld is van alle predatoren die in een gebied een rol spelen, voordat er sprake kan zijn van eventuele maatregelen tegen een of meer van de aanwezige predatoren. Ook dat is niet gebeurd.

Het voorgaande wordt bevestigd in het rapport ‘Optimaliseren broedresultaten weidevogelgebieden Gelderland’⁵, van de agrarische collectieven Gelderland zelf. Hierin wordt aangegeven dat predatiebeheer pas zin heeft als het broedbiotoop van de weidevogels op orde is. “Als dit op orde is, is de kans op predatie ook kleiner.” (Pagina 10) Hierin wordt overigens ook aangegeven dat predatiebeheer niet altijd de inzet van dodelijke middelen betekent. “Belangrijk is ook het verminderen van de geschiktheid van het gebied voor predatoren.” (Pagina 10)

In dit rapport staat dat het geschikt maken van het broedbiotoop altijd de eerste stap moet zijn in de bescherming. Vervolgens wordt een lijst gegeven van maatregelen. Daaruit blijkt dat in ieder geval een van de belangrijkste maatregelen, te weten het verhogen van het waterpeil, nergens in Gelderland wordt uitgevoerd.

“Het verhogen van het areaal met een hoger slootwaterpeil is alleen mogelijk bij voldoende draagvlak bij de grondgebruikers. Het ANLb voorziet in een beheerpakket voor hoog waterpeil, alleen is daar tot nu toe geen gebruik van gemaakt in Gelderland.” (Pagina 14)

Niet effectief

Uit de tekst van de ontwerpbeschikking blijkt dat het doel van deze ontheffing is om het aantal zwarte kraaien in de genoemde gebieden inclusief een gebied van 2 km er omheen terug te dringen. Op geen enkele manier is aangetoond dat de inzet van kraaienvangkooien tot een verlaging van het aantal kraaien zal leiden. Maar zelfs als het wel tot een verlaging leidt, is niet aangetoond dat dit daadwerkelijk tot een verbetering van het broedsucces van de weidevogels zal leiden. In het hiervoor aangehaalde rapport ‘Weidevogels en predatie: een literatuuroverzicht’ staat in de samenvatting:

⁵ www.de-vala.nl/wp-content/uploads/2018/04/Predatiebeheerplan-Gelderland.pdf

“Maatregelen om predatie te verminderen hebben alleen zin als de kwaliteit van het broedhabitat goed is. Omdat het grootste knelpunt de kuikenoverleving is, betekent dat dat er voldoende kuikenland moet zijn (bij voorkeur op hoog waterpeil).”

Niet is aangetoond dat in de onderhavige gebieden voldoende kuikenland aanwezig is.

Zonder deugdelijk onderzoek naar welke predatoren in een gebied aanwezig zijn, in wat voor aantallen en wat hun impact op de prooipopulatie is, kan de effectiviteit van het doden van kraaien niet worden gemeten. In het rapport Boerenlandvogels en predatie: een update van de huidige kennis⁶ wordt daarover aangegeven:

“Op het Ierse eiland Rathlin bijvoorbeeld, had het weghalen van wilde Fretten en kraaien geen effect op het voorkomen van de Kievit (Bodey et al. 2011). Dit is waarschijnlijk deels een gevolg van het feit dat niet is onderzocht wat de impact van deze soorten was op de predatieverliezen en deels het gevolg van overname door andere predatoren. In dit voorbeeld de Raaf.” (Pagina 27)

De rechtbank Noord-Nederland⁶ heeft zich hier ook over uitgesproken en wij verwijzen hierbij naar deze uitspraak. In r.o. 5 staat:

“De rechtbank overweegt dat verweerder onvoldoende heeft onderzocht en onvoldoende inzichtelijk heeft gemaakt in hoeverre het bestrijden van de zwarte kraai als soort middels de onderhavige ontheffing, verdergaande bescherming en bevordering van de weidevogelpopulatie in de provincie Fryslân zal opleveren. Hoewel vaststaat dat de zwarte kraai één van de predatoren is die negatieve invloed heeft op die weidevogelpopulatie, is thans onvoldoende duidelijk hoe groot die invloed is en wat een ontheffing voor het vangen van zwarte kraaien met gebruik van een vangkooi voor die invloed kan betekenen.”

6

Leed

Hierbij wijzen wij nog op het feit dat de kans bestaat dat er andere soorten worden gevangen, dan waarvoor de ontheffing is verleend. Aangezien de kooien minimaal eens in de 36 uur hoeven te worden gecontroleerd, betekent dit niet alleen veel leed en stress voor de gevangen kraaien en kauwen, maar ook voor eventuele andere soorten die worden gevangen. De kans bestaat bovendien dat op die manier ook de jongen van zowel kraaien en kauwen, als van soorten die niet hadden mogen worden gevangen, in de nesten om het leven komen. Dit betekent eveneens een overtreding van de Wnb.

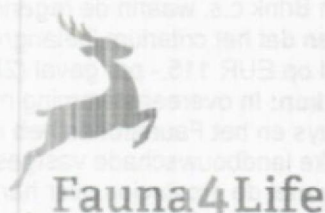
Periode

Zoals uit het voorgaande blijkt, wordt niet voldaan aan de voorwaarden van de Wnb en zou op grond daarvan de ontheffing niet kunnen worden verleend.

Met betrekking tot de periode waarvoor u de ontheffing wilt verlenen, wijzen wij nogmaals op het rapport ‘Optimaliseren broedresultaten weidevogelgebieden Gelderland’, van de agrarische collectieven Gelderland. Daarin wordt de jaarplanning weergegeven voor de activiteiten inzake de bestrijding van de zwarte kraai en daarin staat dat bestrijding met vangkooien zal plaatsvinden in de maanden maart en april.

In de tekst van het ontwerpbesluit wordt aangegeven dat het broedseizoen loopt van maart tot en met 15 juli, waarbij maart en april de kwetsbaarste maanden zijn voor nestpredatie. En

⁶ <https://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI:NL:RBNNE:2018:3682>

**ANIMAL
RIGHTS**

hoewel in de tekst uitsluitend wordt gesproken over nestpredatie door kraaien, is het voornemen toch om de ontheffing te verlenen vanaf 1 maart tot en met 15 juli. Daarbij merken wij ook nog op dat de FBE de periode van 1 maart tot en met 1 juli heeft aangevraagd. Een ontheffing kan nooit worden verleend voor een langere periode dan waarvoor deze is aangevraagd, zodat deze in ieder geval niet voor een periode na 1 juli kan worden verleend. Bovendien wordt geen enkele informatie gegeven over eventuele kuikenpredatie door kraaien, waardoor de ontheffing ook nooit kan worden verleend voor de maanden na april.

Conclusie

Al met al concluderen wij dat met de gevraagde ontheffing niet wordt voldaan aan de voorwaarden gesteld in de Wnb. Er is geen sprake van een deugdelijke onderbouwing van de schade(dreiging) en er is niet aangetoond dat er geen andere bevredigende oplossingen voorhanden zijn. Bovendien is niet aannemelijk gemaakt dat de inzet van kraaienvangkooien zal bijdragen aan het verbeteren van het broedsucces van de weidevogels. Het gebruik van deze middelen leidt wel tot veel leed en mogelijk tot sterfte onder soorten, waarvoor de ontheffing niet is verleend. Er is niet voldaan aan de voorwaarden die de Wnb stelt aan het verlenen van een ontheffing.

Wij verzoeken u met klem om de onderhavige ontheffing voor het vangen van zwarte kraaien niet te verlenen.

In afwachting van uw besluit in deze, teken ik namens Stichting Animal Rights en Stichting Fauna4Life.

7

5.1.2e

5.1.2e

5.1.2e

Fauna4Life en

5.1.2e

Animal Rights

Bijlagen: ontwerpbeschikking
2X uittreksel Kamer van Koophandel
2X machtiging